

Nr 223.

Av herrar **Lindgren** och **Pettersson** i Stäringe, om *indragning av kommunikationsdepartementet.*

Sparsamhet inom statsförvaltningen kan aldrig effektivt genomföras utan en grundligt genomförd beskärning av organisationen. Anslag för olika förvaltningsuppgifter kunna naturligen nedprutas, men så länge uppgifterna kvarstå och organisationen består, blir denna nedprutning alltid mer eller mindre tillfällig. Först när förvaltningen upphör att vara överorganiserad, när ämbets- och tjänstemännen begränsats till ett minimum, men samtidigt erhållit en hög avlöning, som både lockar de bästa och dugligaste till befattningarna och ger dem intresse att själva visa sin skicklighet genom en sparsamhet och förenkling, som förutsätter frihet från allt detaljreglementerande av förvaltningsverksamheten, först då blir sparsamheten på allvar möjlig även för staten.

Överorganisationen kan bero av den materiella lagstiftningen, sasom t. ex. inom socialförvaltningen, och kan då icke utan ändring av denna lagstiftning borttagas. I detta fall måste så gott som nödvändigtvis initiativet komma från Kungl. Maj:t, om någon utsikt att lyckas med beskärningen skall finnas. Men överorganisationen kan ock hava en rent administrativ grund och bero av en lagstiftning, som blott avser organisationen; i detta fall torde möjlighet finnas att även utan Kungl. Maj:ts initiativ få densamma förändrad. Ett försök härtill måste, efter vårt förmenande, börja högst upp i förvaltningen för att efter hand genomföras nedåt. Närmast torde därför undersökningen av möjligheterna att beskära organisationen böra inriktas på departementen inom Kungl. Maj:ts kansli.

När nuv. departementsordning genomfördes, var avsikten dels att förena lant- och sjöförvarsdepartementen, d. v. s. göra en förenkling, som synes hava lyckats väl, dels att, vid sidan av departementet för jordbruket, som redan fanns, skapa ett nytt departement för handel och andra näringar, dels slutligen att genom utbrytning ur andra departement och sammanförande under ett departement av kommunikationsärendena få en bättre överledning av våra kommunikationsverk. Emellertid kom handelsdepartementet icke att få alla ärenden, som borde höra dit, men fick i stället bl. a. lotsväsendet, som snarare hör samman med kommunikationerna, och elektrifieringsfrågorna i den mån de icke avse kommunikationsverken. Å andra sidan lades under kommunikationsdepartementet även byggnadsstyrelsen och allmänna arbeten, varemot den förväntade överledningen av kommunikationsverken blev rent illusorisk.

Det kan därför med starkt fog ifrågasättas, huruvida båda dessa departement behövas såsom självständiga departement, och alldeles särskilt huruvida ej kommunikationsdepartementet skäligen bör uppgå i handelsdepartementet.

Vid dechargebetänkandet till 1921 års riksdag (K. U. nr 42 sid. 59, 60) fanns bl. a. en reservation, vari inledningsvis yttrades följande, för vars riktighet fortsättningsvis talrika protokollsbelägg anfördes: »När riksdagen för sin del beslöt inrättandet av ett särskilt kommunikationsdepartement, låg bakom beslutet en, av den allmänna folkmeningen starkt stödd, önskan att över våra kommunikationsverk, som ansetts alldeles för självrådiga och tekniskt ensidiga, erhålla en ledande kraft vid Konungens rådsbord med speciell uppgift att svara för en bättre och riktigare kommunikationspolitik än den, som hittills förts och som man ej oväsentligen torde få härleda ur bristen på en överordnad, ledande vilja, som beaktat alla och ej blott tekniska intressen. Erfarenheterna från kommunikationsdepartementets första år 1920 äro emellertid, enligt statsrådsprotokollens vittnesbörd, enbart nedslående, i det att man i dessa protokoll sällan eller aldrig finner hos departementschefen en dylik vilja, utan framstår han genomgående allenast som ett viljelöst verkställighetsorgan för de olika kommunikationsverkstyrelsernas önskingar och beslut.» Erfarenheten torde ha visat, att häri ingen eller blott ringa förändring inträtt.

Frågar man sig varför resultatet av departementets inrättande blivit så litet tillfredsställande, torde orsakerna vara flera. Men en bland de viktigaste synes dock vara den, att de tendenser hos kommunikationsverken och även vattenfallsstyrelsen att bli var för sig självändamål, som förut funnits, genom ett särskilt departements inrättande *vuxit i styrka*, i stället för att beskäras. Det är helt naturligt, att sammanförandet av dessa verk under ett departement skulle befordra uppfattningen, att de tillsammans utgjorde något självständigt helt i likhet med de under övriga departement lydande verken, under det att de i själva verket böra och måste betraktas uteslutande som medel för andra praktiska intressens tillgodoseenden och endast gemensamt med dessa utgöra ett helt.

Man kan naturligtvis betrakta både kommunikationsverken i egentlig mening och vattenfallsstyrelsen liksom domänstyrelsen såsom »affärsdrivande verk». Men om så sker, är det lika naturligt att samma verk efter hand måste få en allt mera självständig ställning och en allt större frihet att handla »affärsmässigt». Nu är det emellertid en fullständig felsyn, att kommunikationsverken böra vara affärsdrivande. En sak är, att driften bör göras sparsam och om man så vill affärsmässig, en helt annan att verken skola drivas som affär utåt. Kommunikationsverken i statens hand kunna monopoliseras och äro i viss utsträckning monopoliserade, men vare sig de äro detta helt eller delvis eller icke alls, är syftet med deras drivande genom staten icke affärsvinst — var-
emot de måste så skötas att de bära sina egna kostnader, vilket är något helt annat — utan tvärtom att skapa *billiga medel för näringslivets och allmänhetens kommunikations- och kraftbehov*.

Med denna uppfattning är det en given sak, att kommunikationsverken böra lyda under en departementschef, som på grund av sin ämbetsställning står eller skall stå i oavbruten kontakt med näringslivet och allmänheten, och icke under något eget fristående departement. Den departementschef, som härvid närmast kommer i fråga, är uppenbarligen handelsdepartementets chef. Och då dennes departement icke är på något sätt överbelastat med uppgifter, då en stor del av dessa uppgifter, nämligen de som avse elektriska anläggningar m. m., skäligen borde flyttas från Kungl. Maj:t till lämplig underordnad myndighet — vartill dock fordras ändring i materiell lagstiftning efter Kungl. Maj:ts initiativ — och då redan nu lotsstyrelsen lyder under handelsdepartementet synes ett överflyttande av *kommunikationsdepartementets ärenden till handelsdepartementet*, vilket under alla förhållanden såsom ett departement för produktivt arbete bör bibehållas, vara synnerligen väl grundat, både ur besparings- och ur förenklingssynpunkt.

Man kan naturligen häremot invända, att en dylik reform icke medför så synnerligt stor personalindragning. Men dels kan och bör indragningen icke anses betydelselös, då såväl en statsrådslön som åtminstone ett statssekreterarearvode försvinner; dessutom kan, även om elektrifieringsärendena ännu icke överföras till kommerskollegium (och alltså endast besvärsvägen komma till Kungl. Maj:t), befattningen som särskild föredragande i dessa ärenden sammanslås med en av de byråchefsbefattningar inom nuv. kommunikationsdepartementet, vilka skulle vid överflyttningen behållas. Möjligt torde ock vara att minska den lägre personalens antal i de sammanslagna departementen. Dels måste erinras, att med sammanslagningen följa indirekta besparingar genom förenklad och koncentrerad förvaltningsgång; inte minst gäller detta med avseende å propositionsfloden till riksdagen, som erfarenhetsmässigt växer ju flere departementscheferna äro. Och över huvud är det här icke så mycket fråga om massindragning på ett enda håll av befattningar, utan om massindragning därav genom att successivt i smått minska antalet inom den stora massan av olika statens verk och inrättningar.

Med stöd av det anförda hemställes, att riksdagen ville för sin del besluta,

att lagen om statsdepartementen av den 19 juni 1919 skall fr. o. m. 1 juli 1924 på det sätt ändras, att orden »*kommunikationsdepartementet*»: ärenden rörande samfärdsanstalter och allmänna arbeten utgå samt att orden »*handelsdepartementet*»: ärenden rörande handel, industri och sjöfart, ändras till »*handels- och kommunikationsdepartementet*»: ärenden rörande handel, industri, sjöfart, andra samfärdsanstalter och allmänna arbeten, samt

att denna ändring skall träda i kraft den dag n. v. innehavaren av departementschefsposten inom kommunikationsdepartementet därifrån avgår.

Stockholm den 21 januari 1924.

And. Lindgren,
Dingelvik.

Ivar Pettersson
i Stäringe.